

ΕΝΟΤΗΤΑ 23

Ειρήνη - Πόλεμος

A1.

1 - δ, 2 - ζ, 3 - στ, 4 - β, 5 - γ, 6 - α, 7 - ε

A2.

1 - συνθήκη, 2 - σύμβαση, 3 - σύμφωνο, 4 - πρωτόκολλο, 5 - ανακωχή.

A3.

προάσπιση - γ, συμφιλιώνομαι - β, αντιπαλότητα - β, αφανισμός - γ, επιβουλεύομαι - α, ακεραιότητα - α, εύθραυστος - γ, πυροδοτώ - α, πολέμιος - γ, επεκτατικός - β

A4. α.

1 - ε, 2 - ζ, 3 - στ, 4 - η, 5 - γ, 6 - θ, 7 - β, 8 - δ, 9 - ι, 10 - α

B1.

Η επιστημονική πρόοδος επέτρεψε την παραγωγή και την **τελειοποίηση** όπλων μαζικού **αφανισμού**, πυρηνικών, χημικών και βιολογικών. Η τεχνολογική και βιομηχανική πρόοδος προκάλεσε μια διαδικασία καταστροφής της **βιόσφαιρας** και ο **φαύλος** κύκλος μεταξύ ανάπτυξης και οικολογικής υποβάθμισης εντείνεται. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομικής αγοράς, χωρίς εξωτερική ρύθμιση ούτε πραγματική **αυτορρύθμιση**, δημιούργησε νέες **ηψίδες** πλούτου αλλά και ζώνες αύξησης της φτώχειας. Προκάλεσε και θα προκαλεί **αλυσιδωτές** κρίσεις και η επέκταση της **υλοποιείται** υπό την απειλή ενός χάους στο οποίο η ίδια συνεισφέρει σημαντικά. Οι εξελίξεις της επιστήμης, της τεχνολογίας, της βιομηχανίας, της οικονομίας, οι οποίες προωθούν πλέον το διαστημόπλοιο Γη, δεν ρυθμίζονται ούτε από την πολιτική ούτε από τη **δεοντολογία**. Έτσι, εκείνο που **προοιωνιζόταν** να εξασφαλίσει τη βέβαιη πρόοδο φέρνει βεβαίως δυνατότητες μελλοντικής προόδου, αλλά παράλληλα δημιουργεί και αυξάνει τους κινδύνους.

B2.

α. Συλλογιστική πορεία παραγράφου: επαγωγική

Αιτιολόγηση απάντησης: Η παράγραφος εκκινεί με αφορμή ένα ειδικό γεγονός, την επέτειο της απελευθέρωσης του Άουσβιτς, και καταλήγει, αφού έχει δείξει τη σημασία της εκπαίδευσης στην καλλιέργεια της πολιτικής ευαισθησίας μέσα από εκδηλώσεις μνήμης, στο γενικό συμπέρασμα ότι το Ολοκαύτωμα δεν αφορά μονάχα τους Εβραίους, αλλά όλους όσοι μοιράζονται το παρελθόν και τις αξίες του δημοκρατικού πολιτισμού.

β. Τρόπος ανάπτυξης: αίτιο - αποτέλεσμα

Πρόθεση ομιλητή: να πείσει τους ακροατές, αναδεικνύοντας τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα από εκδηλώσεις μνήμης για τη διαμόρφωση πολιτών με αίσθημα ευθύνης, ιστορική συνείδηση και πολιτική ευαισθησία, ώστε να είναι ενεργοί στον αγώνα κατά της μισαλλοδοξίας και να υπερασπίζονται τις αξίες του δημοκρατικού πολιτισμού.

B3. 1.

α. Ο τίτλος είναι δηλωτικός του περιεχομένου, εφόσον προϊδεάζει τον δέκτη για το περιεχόμενο του κειμένου που ακολουθεί και συνδέεται νοηματικά με αυτό, καθώς αναφέρεται στην ανάγκη δραστηριοποίησης όλων για την αποφυγή του πολέμου και την εδραίωση της ειρήνης.

Χωρία: «Μοναδική διέξοδος σε αυτή την παράνοια είναι ένας κοινός πανανθρώπινος αγώνας. Ένας οικουμε-

νικός «πόλεμος» για τη διεκδίκηση της παγκόσμιας ειρήνης.» και σαφώς στον ρόλο της Παιδείας: «Και τέλος το πιο σημαντικό από όλα είναι να διδάξουμε στα παιδιά μας...»

β. Ο τίτλος είναι ρηματικός και έχει σχόλιο, καθώς αποτελεί κύρια πρόταση που εκφράζει προτροπή, όπως δηλώνει η χρήση της προτρεπτικής υποτακτικής «Ας πολεμήσουμε», σε α' πληθυντικό πρόσωπο, μέσω του οποίου τονίζεται η καθολική ανάγκη να παλέψουν όλοι οι άνθρωποι για την ειρήνη. Επίσης, το δεύτερο μέρος του τίτλου είναι ένας εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει τον σκοπό «για την ειρήνη», στοιχείο που δημιουργεί μία έντονη αντίθεση και σχήμα οξύμωρο σε σχέση με το πρώτο μέρος «Ας πολεμήσουμε». Παράλληλα, με τη χρήση των αποσιωπητικών (...) υπαινίσσεται ότι θα ακολουθήσει κάτι απροσδόκητο, ενώ με τη χρήση του θαυμαστικού (!), τονίζεται εμφαιτικά η ανάγκη να αγωνιστούν οι άνθρωποι για την ειρήνη. Τέλος, αξιοποιείται η μεταφορική χρήση της γλώσσας, στοιχείο που προκαλεί την ευαισθητοποίηση και το ενδιαφέρον του δέκτη. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, ο τίτλος καθίσταται επικοινωνιακά αποτελεσματικός.

B3. 2.

- α. χρήση α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου: «...θα πρέπει να αποδομήσουμε. Να ενισχύσουμε θα αντισταθούμε. Για να αποτρέψουμε...».
- β. χρήση συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων: «τρομοκρατίας», «βομβαρδισμένα τοπία, κατεστραμμένες πόλεις, ισοπεδωμένες γειτονιές, άψυχα σώματα και τραυματίες στη μέση του δρόμου...», «φρικαλεότητες», «μίσος» κ.α.
- γ. Χρήση ερώτησης: «Άραγε ο πόλεμος είναι προϊόν της ανθρώπινης φύσης ή αποτελεί μια κοινωνική νόσο που πυροδοτείται από αρρωστημένα μυαλά;»
- δ. Μεταφορική χρήση της γλώσσας: «επειδή οι πόλεμοι γεννιούνται στο μυαλό των ανθρώπων, θα πρέπει να αποδομήσουμε τις πηγές του», «ώστε να καταρρίψουν τα τείχη του μίσους».

B3. 3.

περιγραφή: «Και ξαφνικά στις οθόνες μας ξεπροβάλλουν βομβαρδισμένα τοπία, κατεστραμμένες πόλεις, ισοπεδωμένες γειτονιές, άψυχα σώματα και τραυματίες στη μέση του δρόμου, ηχούν σειρήνες και κραυγές απελπισίας.

Εκφραστικό μέσο: χρήση μετοχών και επιθέτων: «κατεστραμμένες πόλεις, ισοπεδωμένες γειτονιές, άψυχα σώματα...»

Λειτουργία: επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη/ευαισθητοποίηση, γλαφυρότητα, παραστατικότητα, δημιουργία εικόνας που αισθητοποιεί τη φρίκη του πολέμου, προσέλκυση της προσοχής.

B3. 4.

Αυθεντία: [Γιατί όπως έλεγε και ο Γκάντι: «Εάν θέλουμε να διδάξουμε την πραγματική ειρήνη στον κόσμο, τότε πρέπει να ξεκινήσουμε από τα παιδιά».]

Λειτουργία: Ενισχύεται η αξιοπιστία και η εγκυρότητα του κειμένου με την παράθεση των λόγων μιας προσωπικότητας με κύρος και διεθνή αναγνωρισιμότητα, ενός ειρηνοποιού όπως ο Γκάντι. Παράλληλα, καταδεικνύεται το γνωστικό επίπεδο του πομπού.

Γ1. α.

ΤΙΤΛΟΣ (ενδεικτικά):

«Η γενιά μας λέει: Ειρήνη τώρα»

«Ένα ηχηρό παρόν για την ειρήνη»

«Σε έναν κόσμο που φλέγεται, η ειρήνη είναι η μόνη λύση»

«Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης: τι σημαίνει για εμάς τους νέους»

Γ1. β.

Η 21η Σεπτεμβρίου, Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης, έρχεται φέτος να μας βρει σε έναν κόσμο ταραγμένο, με πολεμικές συρράξεις να ξεσπούν σε διάφορες γωνιές του πλανήτη και εκατομμύρια ανθρώπους να βιώνουν τον ξεριζωμό, την απώλεια και τον φόβο. Εικόνες καταστροφής και προσφυγιάς κυριαρχούν καθημερινά στα δελτία ειδήσεων, θυμίζοντάς μας πόσο εύθραυστη παραμένει η ειρήνη. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ανάγκη για υπεράσπιση της ειρήνης δεν είναι απλώς ένα ιδανικό, αλλά μια ζωτική προϋπόθεση για την επιβίωση, την πρόοδο και την ευημερία ατόμων και λαών. Ως νέοι άνθρωποι με ευαισθησία και ιδανικά, οφείλουμε να αποστρεφόμαστε κάθε πολεμική ενέργεια και να δίνουμε ένα ηχηρό «παρόν» σε πρωτοβουλίες και δράσεις υπέρ της ειρήνης.

Γ2. α.

1 - β, 2 - ε, 3 - δ, 4 - γ, 5 - α.

Γ2. β. (ενδεικτικά)

1. Διοργάνωση σχολικών ημερίδων με θεματική «Πόλεμος και Ειρήνη», προβολή ταινιών, διασύνδεση με το μάθημα της Ιστορίας κ.ά.
2. Εκθέσεις φωτογραφίας, προβολή κινηματογραφικών ταινιών, θεατρικές παραστάσεις ή μουσικά δρώμενα με μηνύματα υπέρ της ειρήνης.
3. Στήριξη οργανώσεων που βοηθούν πρόσφυγες, θύματα πολέμου ή ευπαθείς ομάδες. Συμμετοχή σε δράσεις αλληλεγγύης και ανθρωπιστικές καμπάνιες.
4. Συμμετοχή σε προγράμματα ανταλλαγής μαθητών/φοιτητών με νέους άλλων χωρών. Διοργάνωση εκδηλώσεων που προάγουν τη γνωριμία με ξένους πολιτισμούς (φεστιβάλ, μαγειρικές, χοροί).
5. Δημιουργία ιστοσελίδων, blogs, podcasts στα κοινωνικά δίκτυα media με μηνύματα ειρήνης. Αντιμετώπιση ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο με θετικό λόγο.
6. Παρουσία σε συζητήσεις νέων με θέμα τα δικαιώματα, τη δημοκρατία και τη διατήρηση της ειρήνης. Διατύπωση προτάσεων σε μαθητικά συμβούλια και φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Δ1.

Σωστή απάντηση είναι η α.

Δ2. α.

1. Τι συμβολίζει το περιστέρι;

Το περιστέρι παραδοσιακά συμβολίζει την ειρήνη, την ελπίδα και την ελευθερία.

2. Τι ατμόσφαιρα επικρατεί ενόσω οι άνθρωποι περιμένουν το περιστέρι;

Αρχικά επικρατεί ατμόσφαιρα προσμονής, αισιοδοξίας και εορταστικής διάθεσης: οι άνθρωποι ανάβουν δαδιά, φυλούν στις δεντροστοιχίες, τα παιδιά κρατούν σημαιάκια. Όλοι περιμένουν με χαρά και ελπίδα ένα χαρμόσυνο γεγονός (είχαν ανάψει δαδιά γύρω στους δρόμους άλλοι άνθρωποι φυλάγαν στις δενδροστοιχίες παιδιά κρατούσαν στα χέρια σημαιούλες).

3. Ποιες προσδοκίες έχουν οι άνθρωποι από την έλευση του περιστεριού;

Οι άνθρωποι προσδοκούν ότι το περιστέρι θα φέρει ειρήνη, ελευθερία και λύτρωση από τη δυστυχία του πολέμου. Περιμένουν μια νέα αρχή και ένα καλύτερο μέλλον.

4. Πώς μεταβάλλεται η ατμόσφαιρα στη συνέχεια και γιατί έγινε αυτή η μεταβολή;

Η αρχική αισιοδοξία δίνει τη θέση της στον φόβο και τη ματαίωση: σκοτεινιάζει ο ουρανός, πέφτει βροχή, αστράφτει, και μια κραυγή βγαίνει από τον άνθρωπο. Η ατμόσφαιρα γίνεται ζοφερή, γιατί η ελπίδα για ειρήνη διαψεύδεται.

5. Ποια είναι η νέα εικόνα του περιστεριού και τι συμβολίζει αυτή η νέα εικόνα του;

Το περιστέρι εμφανίζεται με «άγρια δόντια» και «σα σκύλος» ουρλιάζει. Αυτή η εικόνα συμβολίζει την αλλοίωση της ειρήνης σε βία, την απειλή και τον τρόπο του πολέμου που έρχεται αντί για τη σωτηρία που όλοι περίμεναν. Η εικόνα του περιστέριου διαστρέφεται, από σύμβολο ειρήνης μετατρέπεται σε φορέα τρόμου, αποκαλύπτοντας τη ματαίωση της ελπίδας για ειρήνη.

Δ2. Β.

- α. Το περιστέρι είτε ως κεντρικό **σύμβολο** είτε ως **παρομοίωση**: με άγρια δόντια σαν σκύλος που ουρλιάζει (τότε το άσπρο περιστέρι μ' άγρια δόντια σα σκύλος ούρλιαξε μέσα στη νύχτα.)
- β. **Εικόνες**: Από τη μια η χαρούμενη, εορταστική ατμόσφαιρα της προσμονής (είχαν ανάψει δαδιά γύρω στους δρόμους άλλοι άνθρωποι φυλάγαν στις δενδροστοιχίες παιδιά κρατούσαν στα χέρια σημαιούλες), από την άλλη η ζοφερή εικόνα της ματαίωσης (περνούσαν οι ώρες κι άρχισε να βρέχει έπειτα σκοτεινιάσε όλος ο ουρανός μια αστραπή ψιθύρισε κάτι φοβισμένα) και η νηπιτική εικόνα του ανθρώπου με κραυγή απελπισίας (και άνοιξε η κραυγή στο στόμα του ανθρώπου).
- γ. **Αντίθεση**: Η μεταβολή της ατμόσφαιρας (από χαρμόσυνη σε ζοφερή).
Εναλλακτικά και: **Προσωποποίηση** αστραπής (μια αστραπή ψιθύρισε κάτι φοβισμένα)

Δ3. α.

Ο Σαχτούρης θέλει να δείξει την απογοήτευση και την τραγικότητα του ανθρώπου, που, ενώ προσδοκά ειρήνη και σωτηρία, συναντά ξανά τη βία και την απειλή του πολέμου. Το ποίημα καταγγέλλει την ψευδαίσθηση μιας ειρήνης που συνεχώς ματαιώνεται.

Δ3. β.

Η ανάγνωση δημιουργεί αρχικά συγκίνηση και ελπίδα, αλλά στη συνέχεια φόβο, αγωνία, απογοήτευση και θλίψη. Τελικά, αφήνει μια αίσθηση πικρίας για την αδυναμία της ειρήνης να επικρατήσει στον κόσμο.

Ε1.

1. ελλοχεύει 2. πυρά 3. ιδιοφυΐα 4. εξοπλισμών 5. στρατιά 6. επιτετραμμένο 7. υπονομεύει
8. όμορων 9. πανωλεθρία 10. διάρκεσε

ΣΤ.

- γ. δύναμη